

ارزش‌یابی توصیفی ابزارها و روش‌ها

نویسنده: جواد یارعلی

ناشر: نشر نوشته، اصفهان (تلفن

۰۳۱۱-۲۲۰۸۶۱۰)

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۹

قیمت: ۳۰۰۰ تومان، ۱۷۱ صفحه

انسان‌ها در هر روز، فعالیت‌های مهمی را برای رسیدن به اهداف مشخص انجام می‌دهند، اما چگونگی اطلاع از میزان و کیفیت این فعالیت‌ها مهم‌تر است. معلمان و آموزگاران نیز از انسان‌هایی هستند که فعالیت‌های خاص آن‌ها در کلاس درس صورت می‌پذیرد. بنابراین باید بازخوردی از کارهای آموزشی خود داشته باشند. در این راه به نظر می‌رسد ارزش‌یابی جزئی جدایی‌ناپذیر و ضروری باشد که به مناسب‌سازی روش‌های فرایند یاددهی-یادگیری و بهبود پیشرفت تحصیلی فراگیرندگان و اصلاحات آموزشی منجر می‌شود.

کتاب «ارزش‌یابی توصیفی، ابزارها و روش‌ها» در سه فصل و دو پیوست، به تعریف ماهیت ارزش‌یابی توصیفی، مفاهیم و واژه‌ها، ابزارها و روش‌های ارزش‌یابی و توضیحاتی درباره‌ی نمونه برگ‌های ارزش‌یابی توصیفی می‌پردازد. در بیشتر قسمت‌های کتاب به‌ویژه فصل پایانی، با نمودارهایی روبه‌رو می‌شویم که در معرفی این روش ارزش‌یابی و ابزارهای آن، کمک شایانی می‌کنند.

منیره حبیب‌پور

□ در کارنامه‌ی ارزش‌یابی توصیفی، انتظارات و حدودی برای هر درس مشخص شده است. آیا به این صورت درسی بر درسی برتری پیدا می‌کند؟

■ در هیچ دوره‌ی تحصیلی، درس‌ها نسبت‌به هم برتری ندارند. از نگاه قانونی و جدول مواد درسی، درس‌ها ارزش یکسان و ساعت‌های متفاوت دارند. اما طبیعی است که با توجه به حاکمیت نظام اسلامی، میزان توجه به درس قرآن و هنر یا درس‌هایی با جنبه‌ی اخلاقی و دینی بیشتر است.

آموزش‌های ضمن خدمت و سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و معاونت آموزش ابتدایی وزارت خانه، وظایف واضح و هماهنگی خوبی داشته‌اند. در تغییر رویکرد کتاب‌های درسی هم دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی همکاری خوبی کرده است. از قبل هم در کتاب‌های بخوانیم و بنویسیم و هدیه‌های آسمان تغییرات آغاز شده بود. معاونت نیروی انسانی و مرکز آموزش و فناوری نیز همراهی‌های بسیاری در اجرا داشته‌اند. البته در سامان‌دهی نیروی انسانی و تراکم دانش آموز و تولید منابع آموزشی، مسائلی جزئی وجود دارد که به‌زودی رفع می‌شود.

همه‌ی گفت‌وگو در نمای نزدیک

پس از اتمام گفت‌وگو، آقای شکوهی با صمیمیت سخنان خود را جمع‌بندی کردند. نکات مهم و یا ناگفته را در زیر می‌آوریم:

- ✓ در گام‌های اولیه‌ی اجرای برنامه‌ی ارزش‌یابی کیفی-توصیفی هستیم.
- ✓ یک مسیر تحولی آغاز شده است که به لطف خدا به جایگاه واقعی خود خواهد رسید.
- ✓ این برنامه آینده‌ی روشن دارد؛ به شرطی که بازنگری‌هایی به‌منظور رفع ضعف‌ها و نقص‌ها صورت پذیرد.
- ✓ اگر تصورات نادرستی نسبت به ارزش‌یابی توصیفی شکل گرفته است، ناشی از نبود اطلاع‌رسانی دقیق یا بر اثر برداشت‌های غلط است. ارزش‌یابی توصیفی کار آموزگاران را زیاده‌نمی‌کند. این تصورات نادرست گاه نیز به جهت اصل خوگیری به‌وجود می‌آید که برخی آموزگاران نمی‌خواهند به‌راحتی به این برنامه تن دهند. طبیعی است که در مراحل اولیه‌ی حمایتی برای اجراکنندگان خواهد داشت.
- ✓ در این برنامه به‌هیچ‌وجه از ضعف‌های دانش آموز چشم‌پوشی نمی‌شود، اما ابتدا پیشرفت‌ها و توانمندی‌ها مطرح می‌شود و سپس ضعف‌ها، تا به این صورت راهکارها ارائه شود. آموزگار فقط از دانش آموز تعریف و تمجید نمی‌کند، بلکه بازخوردها را نشان می‌دهد. ما به گذشته‌ی خود با احترام می‌نگریم. آن چه را الان می‌گوییم، ریشه در گذشته دارد. در گذشته دانش آموز را می‌سنجیدیم و تصور ما این بود که او از سر رعب، خود را آماده‌ی درس می‌کند و نمره می‌گیرد. ما می‌خواهیم از درون به فرزندانمان انگیزه دهیم تا به یادگیری عشق بورزند و تا پایان عمر علاقه‌مند یادگیری شوند.
- ✓ ما هیچ‌جایی نگفتیم معلم حق ندارد از عدد استفاده کند، بلکه گفتیم دیگر از نمره استفاده نکند. اگر آموزگار بنویسد که فلان دانش آموزی از ۵۰ کلمه ۳۵ مورد را درست نوشته است، کسی بر او ایراد نمی‌گیرد.
- ✓ در ارزش‌یابی توصیفی، چارچوب ارزش‌یابی علمی امروز بشر در ستجش مؤثر و مفید به کار می‌رود. این ارزش‌یابی «یادگیرنده‌پسند» و دانش‌آموز‌پسند است.
- ✓ برخی آموزگاران می‌گویند: «وقتی به دانش‌آموزان نمره نمی‌دهیم، آن‌ها دیگر رقابت نمی‌کنند.» باید گفت، در دوره‌ی ابتدایی رقابت لازم نیست.
- ما می‌گوییم این انگیزش از طریق مقایسه‌ی فعالیت‌های فعلی با گذشته و چشم‌دوختن به افق آینده، همراه با ذکر برتری‌های افراد حاصل می‌شود. با اجرای این برنامه، اولیاد دیگر نمی‌توانند از خود سلب مسئولیت کنند، اما چنین هم نیست که خانواده بار دانش آموز را به دوش کشد.